تومەنجارباق قىستاعى:

كەدەيلىكتەن ارىلتاتىن كۈش ـ قۇۋاتتى جەردەن الدى

(باسى 1 ـ بەتتە)

شەكتى جەر جانە شەكتى ئونىم تومەنجار-باق قىستاعىن كەدەيلىك قىسپاعندا قۇرىق-تاپ تاستاعان. شارۋالار دا ئوزدى ـ ئوزد-نىڭ جەرىنە سۇيەنىپ ئۇپى ـ ئتاپى كۇن كورۇگە ادەتتەنگەن، ويتكەنى جەر باردا وزدەرىن الستاپ ەشقايدا كەتە المايتىنداي سەزىنەتىن.

قايتكەندە بۇعاۋدى بۇزۇعا بولادى؟ "جەردى اينالمعا سالۋ ئبىر جول". 2017 ـ جىلى قاشقار ايماقتىق وقۋ ـ اعارتۋ مەكەمە-سىنىڭ تومەنجارباق قىستاعندا تۇراتىن ئبە-رىنشى شۇجيى ياڭ مىڭ شكەرلەي تەكە-سەرىپ ـ زەرتتەۋ ارقىلى جۇرەكتىلىكپەن سناپ كورۇگ بەكمەنە كەلەدى.

ئارقاندايئستى باستاۋ قين، دەگەن-مەن بۇل قىزمەتتى باستاۋ قينىشىلعى تۇپ ـ تۇرا ئبىر جىلعا جالعاستى ـــ ئبىر جاعىنان، شارۋالاردىڭ جەرگە يەك سۇيەنىپ الۋداي ويى بولدى؛ تاعى ئبىر جاعىنان، وسى زا-مانعى اۋىل شارۋاشىلىعىنىڭ شوعىرلىلعى، جوعارى ونىمدىلگى كورىندى. ەكەۋى ئبىرىن ـ ئبىرى شەتكە قاعىپ تايتالاسا ئتۇستى.

قىستاقتاعى بايۋ شەبەرى سۇلتانما-مۇت سادىر شەبەر تامشىلىق ونەرىمەن كورلادا اينا 4000 يۇاننان استام تاباتىن، الايدا اۋىلدا ئبيداي وراتىن كەزدە ول جۇ-مىستان سەبەپسىز قالسا دا، تۋ الستان ۇيە-نە قايتاتىن. ناتيجەدە ئبيدايىنان ماندىپ اقشا تۇسپەگەنمەن قويماي، ەڭبەكاقسە-نىڭ دا ئبىرتالايى تارتىلىپ قالاتىن. ونىڭ سىلتاۋى "ئوز جەرىم بار، ئوز ەگىنمدى ورۋىم كەرەك" دەۋ بولدى.

شارۋالاردىڭ جەرگە دەگەن سۇيىسپەن-شىلگى قاراپايىمدىلىقتا ارالاسقان ئبىر مويىن-دىق ەدى. شارۋالارمەن قايتا ـ قايتا سويە-لەسۋدەن سوڭ، ياڭ مىڭ دە شارۋالاردىڭ جەردى قولىنان شعارماي وتىرۋى، ماندىك جاقتان العاندا، جەردەن تۇسەر استىقتى قاپە-رىنەن شعارا الماۋى ەكەندىگىن اڭعاردى، مەيلى ئونىم از بولسىن، كوپ بولسىن، بۇل شارۋالاردىڭ جۇرەگىندەگى ئتۇپ تامىر.

2018 ـ جىلدىڭ باسىندا قىزمەت اترە-تى مەن قىستاق "ەكى كومىتەتىندەگىلەر" قىستاقتاعى جاڭگال شاعىن اۋماعىندا جەرى تەگىس، اعاشتارى ازىراق، جونگە سالۋعا قولايلى ەگىس اتىزىنا نازار اۋدار-دى. شارۋالاردىڭ استىق "نەگىزگى تاقتا-سى" قوزعالماۋىنا كەپىلدىك ەتۋ ئۇشىن، تومەنجارباق قىستاعى جاڭگال شاعىن اۋما-عىندا شارۋالار اينالمعا سالعان ئاربىر مۇ جەر ئۇشىن 100 كيلوگرام ئبيداي، 100 كيلوگرام جۇگەرى "پايدا ئبولسىن" بەردى، ارينە، "اقشاعا سىندىرۋعا" دا بولادى. شارۋالار جەردى سەلبەستىك كوو-پەراتيۆنە اينالمعا سالۋعا بەرەدى، سەل-بەستىك كوووپەراتيۆى قايتادان جەردى مايلاپ العسى كەلەتىن شارۋالارمەن، ەگىن-شىلىك ئرى وتباسىلارمەن توقتامعا قول قو-يىسپ، كولەمدەنگەن ەگىنشىلىكتى دامىتادى، جالپى بارىس اشىق، جاريا بولادى.

العاشقى مەرزىمدىك قىزمەتتەر ايا‌قتال-عان سوڭ، 356 مۇ جوعارى ولشەمدى ەگىنجاي قۇرىلىسى دۇماندى باستالدى.

جۇدىرىقتاي جۇمىلىپ، بۇعاۋلانعان جەردى قايتا گۇلدەندىردى

تەحنيكتەردىڭ جەتەكشىلىك ەتۋىندە، باۋلۋىندا جاڭگال شاعىن اۋماعىنىڭ جوعا-رى ولشەمدى ەگىس اتىزىن 4 كەدەي وتە-باسى ەگىپ، باسقارىپ، تەك ەڭبەكاقسە-نىڭ ئوزى ولاردىڭ كەدەيلىكتەن ارىلۋىنا جەتەرلىك بولدى. ماشينالاسقان، كولەمە-دەنگەن جۇمىس جۇرگىزۋ ارقىلى ەگىلگەن ئبيدايدىڭ، جۇگەرىنىڭ ئدانى تولىسىپ، ئتۇسىمى مەن ساپاسى بۇرىنعىعا سالىستىر-عاندا كوپ جوعارىلادى. مول ئونىم العان كەزدە سەلبەستىك كوووپەراتيۆنە بارىپ پايدا بولسىكەن قىستاق تۇرعندارى ۇزىنە-نان ـ ۇزاق قاتارعا تۇرىپ، جۇزدەرىنەن شاتتىقتىڭ لەبى ەستى.

جاڭگال شاعىن اۋماعىنىڭ وزگەرىسىن كورگەن قىستاق تۇرعندارىنىڭ جەردى ايـ-نالمعا سالۋعا ۇستانعان پوزيتسياسى نارازد-لىق بىلدىرۋدەن بىرتىندەپ توسنۇگە، قا-بىلداۋعا وزگەردى. جەردى قيا الماسا دا، ادامدار اقىرىن ـ اقىرىن ارتىنا بۇرىلدى. ويتكەنى ولار كەدەيلىكتەن ارىلۋ ئۇشىن، جەردەن ونىمدىلىك كورۋ ئۇشىن بۇل قا-دامدى، ئسوز جوق، باسۋ كەرەك ەكەندد-گىن ئبىلدى.

2019 ـ جىلعا دەيىن تومەنجارباق قىستاعى قىستاقتاعى باسىم كوپ جەردى بە-رىكتىرىپ بولعان، ئاربىر شارۋا وتباسىنىڭ يەلەگەن جەرى بۇرىنعى شاعىن ـ شاعىن بولىكتەن شوعىرلانىپ توتاسقان ۇلكەن بو-لىككە اينالىپ، سەلبەستىك كوووپەراتيۆى ئبىر توتاس ەگىپ جانە باسقارىپ، ەگىس داقىلدارىنىڭ تۇرىنە قاراي، قىستاق تۇرعىنـ-دارى اينالمعا سالعان جەردى تۇرلىشە "پايدا ئبولۋ" ولشەمى بوينشا ئبولدى.

جەر سىندى وسى "تازا، رەتتى" قاعاز-عا ەگىنشىلىك سىندى وسى "تاراۋدى" جازۋدا "قالام سەرمەۋگە" بولاتىن بولدى.

1230 مۇ جەمىس باعى توتاستى، جاڭـ-عاقتىڭ قابىعى جۇقا، ئدانى تولىق، وركتىڭ ئدامى ئتىل ۇيىرەدى؛ 293 دوعاشا جىلجاي ۇزىننان ـ ۇزاققا توتاسىپ، بۇرىش، جازدىق ئبايساي، قىزاناق سياقتى كوكونىستەر ارت ـ ارتىنان ئۇزىلىپ، بازارعا شعارىلدى.

ئار كۇنى دوعاشا جىلجايدا ابگەرلە-نەتىن ايشامگۇل ابدۇۋاسيت وتباسىنىڭ 3 مۇ جەرىن اينالمعا سالعانىنان كەيىن، وسى جەرگە "جۇمسقا تۇردى". "اي ساين 1000 يۇاننان استام ەڭبەكاقى الامن، جىل سوڭىندا پايدا ئبولسىن قوسقاندا 2000 يۇانعا تايايدى. وسى 2 كىرىسكە سۇيە-نىپ قانا بىيل كەدەيلىكتەن ورنىقتى تۇردە ارىلا الامن"، ـ دەدى ول نىق سەنىمەن.

قازىر تومەنجارباق قىستاعندا 1 ـ كاسىپ بوينشا جۇمىستانعاندار 114كە-جەتتى، ايشامگۇل سياقتى "قوس ەڭبەكاقى الاتىندار" از ەمەس.

جەر عانا ەمەس، تومەنجارباق قىستا-عى تاعى جەمىس ورمانى، مال سياقتىلاردى دا ۇقساس ۇلگىمەن اينالمعا سالىپ، باعمىشـ-لىق، جەمىس ورمانى سەلبەستىك كوووپەراتيۆىن قۇرىپ، اۋىل شارۋاشىلىعىن كاسىپ سالالاڭـ-دىرا، كولەمدەندىرە، ارنايىلاندىرا دامىتۋ-دى جەبەپ، كەدەي بۇقارانىڭ سەلبەستىك كوووپەراتيۆىندە جۇمىستانىپ كىرىستەرىن ارتتىرۋىنا جەتەكشىلىك ەتتى.

اسلىندە جەرمەن بۇعاۋلانعان تومەنـ-جارباق قىستاعى جەردى اينالمعا سالۋ ارقـ-لى ئبىر جولاتا وزگەرىپ، قادامنان كەدەيـ-لىكتەن ارىلۋدىڭ شەكسىز كۇشىن تاسقىندىتتى.

جۇمىس ورندارىن اشتى، قىستاق تۇرعندارىن ورنىقتى جۇمىستاندىردى

2018 ـ جىلى تومەنجارباق قىستاق تۇرعندارىنىڭ ەڭبەكاقى سىياتتى كىرىسىنە جالپى كىرىستەرىنىڭ 41%ىن يەلەيتىن، 2019 ـ جىلى بۇل سالىستىرما 56%كە جوعارىلادى.

قىزمەت اترەتى قىستاق "ەكى كومى-تەتىمەن" وي جەلىنى ايقىندادى: جەردى اينالمعا سالۋ تەك ئتاسىل عانا، شارۋالار-دى جەردەن ازات ەتۋ، ولاردىڭ جۇمىسـ-تانۋىن جەبەۋ ناعىز نسانا؛ "پايدا ئبولسۋ" تەك نۇر ۇستىنە نۇر قۇيۋ، ەڭبەكاقى سىياتتى كىرىستى ارتتىرۋ عانا كەدەيلىكتەن ورنىقتى ارىلتۋدىڭ تاماشا جولى.

جەردەن، قورادان قولى بوساعان ئتىپتى دە كوپ شارۋانىڭ تۇرمىسىندا ئتىپتى كوپ مۇمكىندىكتەر تۋىلدى. "مۇمكىندىكتى" "ئشۇباسىزدىققا" اينالدىرۋ ئۇشىن ولارعا ئتىپتى كوپ جۇمىستانۋ ورايىن بەرۋ قاجەت.

اعاش ماتەريالدارىن وڭدەۋ سەلبەسـ-تىك كوووپەراتيۆى قۇرىلدى. روزىگۇل ەدـ-دىگارى 3 بولىك جەرىندە شاپقىلامايتىن بولدى، جەرىن اينالمعا سالعانىنان كەيىن، ول سەلبەستىك كوووپەراتيۆىندە اعاش ما-تەريالدارىن وڭدەۋ تەحنيكاسىن يگەرىپ، جاقىن ماڭدا، تۇرعان جەرىندە جۇمىسقا ورنالاستى. سەلبەستىك كوووپەراتيۆى جاسا-عان سافا، تارانۋ ۇستەلى، شاي ۇستەلى قارسى الۋعا بولەنىپ، ارزىگۇل ايىنا 3000 يۇاننان استام كىرىس تابا الاتىن بولدى.

ەسىك الدىنان قولعاپ وندىرەتىن قىستاق زاۋودى قۇرىلىپ، بۇكىل قىستاقتا-عى 126 ادامدى جاقىن ماڭنان جۇمىستاڭـ-دىردى. بۇرىننان تىگىنشىلىك ونەرى بار نۇرلاگۇل تۇرعۇن سىلعان قولونەرىنە سۇ-يەنىپ، 3 ايعا جەتپەيتىن ۋاقىتتا گرۋپپا باسـ-تىعى بولىپ، 2500 يۇان ەڭبەكاقى الدى، ەشەر استان، كەيەر كيىمنەن تارىقپاي، كەي كەزدەرى وتباسىنداعىلارىن ەرتىپ "اسحا-نادان تاماقتاناتىن بولدى".

اۋقاتتانۋدىڭ ۇلگىسىنە اينالعان سۇل-تانماۋت ەندىگارى قىزمەتتەن سەبەپسىز قالمايتىن بولدى، جۇمىس ورنىنىڭ قىسقى دەمالىس كەزىندە ول قىستاققا قايتىپ، ۇل-گىلىك رولىن ساۋلەلەندىرىپ، ئبىر توپ شاكىرت قابىلداپ، سىلاقشىلىق ونەرىن ۇيـ-رەتىپ، ولاردى سىرتقا شعىپ شىڭدالۋعا شابىتتاندىردى. قازىر قىستاقتا 109 ادام قىستاقتان سىرتقا شعىپ جۇمىس ىستەپ، ورنىقتى جۇمىستانۋدى ىسكە اسىردى.

كەدەيلىك قالپاعىن لاقتىرۋ ئۇشىن تاعى نەلەر ىستەۋ كەرەك؟ ياڭ مىڭ قىسـ-تاقتاعى ىستەتۋگە بولاتىن بايلىقتان قايتكەڭـ-دە تۇگەلدەي جاقسى پايدالانۋعا بولاتىنـ-دىعىن، اشۋعا بولاتىن كومەسكى كۇشتەر-دى قايتكەندە تۇگەلدەي اشۋعا بولاتىندد-عىن تولعاندى. جۇرە ئجۇرىپ تولعانىپ، قىستاقتىڭ شەتىندەگى قامىستىققا قالاي بارىپ قالعانىن بىلمەي قالدى.

بىيل 5 ـ ايدىڭ باس شەنىندە تومەڭـ-جارباق قىستاعى قامىس سازدىعى بايلىعىنا سۇيەنىپ قۇرعان ۇيرەك باعمىشلىعى كووپە-راتيۆى رەسمي اشىلدى. 1000 شىبار ۇيرەكـ-تىڭ، 1000 جىندىك ۇيرەگىنىڭ ارت ـ ارتىنان قوراعا سالىنۋىمەن ۇيرەك شارۋاشىلىعىنىڭ سۇلباسى قالىپتاستى. قىستاقتان تاعى ئبىر توپ ەڭبەككۇش سەلبەستىك كوووپەراتيۆىنە قوسلىپ، ۇيرەك باعۋشعا اينالدى.

وسىمەن تومەنجارباق قىستاعندا ەڭبەك قۇاتى بار 769 ادام تۇگەلدەي جۇمىسـ-تاندى. بىيل بۇكىل قىستاقتىڭ ەڭبەكاقى سىياتتى كىرىسىنىڭ جالپى كىرىستە ۇستايتىن سالىستىرماسى 60%تەن جوعارى بولاتىندىعى مەجەلەنىپ، قىستاق تۇرعندارىنىڭ كەدەيلىكـ-تەن ارىلۋعا سەنىمى نعايا ئتۇستى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

2018 ـ جىلى قۇرۋ تىزىمدىگىنە تاڭدال-عان بيىكتۇان 1 ـ شىسى الار قالاسى وسى زا-مانعى اۋىل شارۋاشىلىعى كاسىپ باقشاسىن جانە 2019 ـ جىلى تاڭدالعان بۇراتالا قالاسى وسى زامانعى اۋىل شارۋاشىلىعى كاسىپ باقـ-شاسىن قوسقاندا، كەزەكتە رايونىمىزدان 5 كاسىپ باقشاسى (بيىكتۇاندى قامتيدى) مەملەكەتـ-تىك وسى زامانعى اۋىل شارۋاشىلىعى كاسىپ باقـ-شاسىن قۇرۋ تىزىمدىگىنە تاڭدالعان.

ورتالىق قازىنانىڭ سيلاۋ، قوسىمشا قارا-جات بەرۋ ئتاسىلى ارقىلى قۇرۋ بەكتىلگەن جانە باعالاۋ ـ مويىنداۋدان وتكەن كاسىپ باقشالارىنا لايىقتى قولداۋ كورسەتەدى، ئاربىر كاسىپ باقشاسىن قۇرۋعا بەرىلەتىن سيلىق، قوسىمشا قاراجات 100 ميلليون يۇان، 3 رەتكە ئبولىپ ورنالاستىرىلدى.

ورتالىق قازىنانىڭ سيلىق، قوسىمشا قاراجا-تى كاسىپ باقشاسىنىڭ شارۋالارمەن بىرلە-سىپ، شارۋالاردى باستاپ، كىرىستەرىن ارتتىرۋ، كاسىپ سالاسىنىڭ قىزمەت وتەۋ قابىلەتىن جوعارىلاتۋ، كاسىپ تىزبەگىن ۇزارتۋ، جەتەكشى كاسىپ سالاسىنىڭ دارە-جەسىنىڭ ئوسۋىن جەبەۋ، ت. ب جاقتارعا ئتۇيىندى پايدالانىلادى.

وسى زامانعى اۋىل شارۋاشىلىعى كاسىپ باقشاسىن قۇرۋ جاڭا داۋىردە ورتا-لىقتىڭ اۋىل شارۋاشىلىعىنىڭ قامداۋ جاعىنـ-دا قۇرىلىمدىق رەفورماسىن ىلگەرىلەتۋىنـ-دەگى، اۋىل شارۋاشىلىعىن وسىزامانداڭـ-دىرۋدى جەدەلدەتۋىندەگى ماڭىزدى شارا-سى. كەلەسى قادامدا، رايونىمىز «اۋتونوميا-لى رايوننىڭ وسى زامانعى اۋىل شارۋاشىلـ-عى كاسىپ باقشاسىن قۇرۋ جوباسىن (2020 ـ جىلدان 2025 ـ جىلعا دەيىن)» جاساپ، باسىپ تاراتىپ، بولاشاقتاعى بىرنەشە جىلـ-دا وسى زامانعى اۋىل شارۋاشىلىعى كاسىپ باقشاسىن قۇرۋ قىزمەتىن جاپىپاي جوبالاپ، ورنالاستىرادى. بۇدان بىلاي رايونىمىز استىق وندىرىسىندەگى يقۇاتتى ئوڭىرىن، ماڭىزدى اۋىل شارۋاشىلىعى ونىمدەرىن قورعاۋ ئوڭـ-رىن جانە ەرەكشە اۋىل شارۋاشىلىعى ونىمدە-رىندە باسىمدىققا يە ئوڭىرىن ئتۇيىندى تۇردە سۇيەنىش ەتىپ، استىق ـ ماي، ماقتا ئىرۋ ـ مانەرلەۋ، جەمىس ورمانى، مال شارۋا-شىلىعى جانە ەرەكشە اۋىل شارۋاشىلىعى ونىمدە-رىن مانەرلەۋ كاسىپ باقشاسى قۇرىلىسىن الدد-مەن ورىستەتىپ، ەرەكشەلىگى ايقىن، باسىمدىعى كورنەكتى، ورنالاسۋى ۇيلەسىمدى وسى زامان-عى اۋىل شارۋاشىلىعى كاسىپ باقشاسى شوعىرىن قالىپتاستىرادى.

زۇلتىنىڭ گۇلدەنۋى جولىندا . درجۇرەك قۇربانداڭ شەجىرەسى

الىپ تايشان، قاسقايعان قاھارماندار

ـــ حالىق ساقشىلارى ىستىق قانداريەمەن ادالدىقتىڭ داستانىن جازدى

شيا بونىڭ سۋرەتى.

شياۋ بينىڭ سۋرەتى.

چي حۇگحايدىڭ سۋرەتى.

□ شينحۋا اگەنتسىگى تاراتقان

شينحۋا اگەنتسىگىنىڭ جينانان بەرگەن حابارى (ئتىلشى ياڭ ۋىن). وسى جىلدارى چيگمىڭ كۇننىڭ تۇرا كەلگەندە، حالىق ساقـ-شىلارىنىڭ ۋاكىلدەرى شاندۇڭ ولكەسىنىڭ تاي ـ ان قالاسىندا توڭكەرىسـ-تىك قۇربانداڭ قابىرستانىندا-عى حالىق قاھارمانداڭ ەسـ-كەرتكىشىنىڭ الدىنا كەلىپ، سودىرلارمەن باتىرلىقپەن شايقاسىپ ەرلىكپەن قۇربان بولعان جاۋىنگەر سەـ-رىكتەرىن ساعىنا ەسكە الادى.

شيا بو 1974 ـ جىلى دۇنيەگە كەلگەن، شاندۇڭنىڭ نيگياڭنان، 1995 ـ جىلى 7 ـ ايدا قوعام حاۋىپسىزدىگى قىز-مەتىنە قاتىناسقان، كوزى تىرىسىندە تاي ـ ان قالالىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى تايشان رايوندىق بولىمشە مەكەمەسى قىلمىستىق ىستەر ساقشىسى ۇلكەن اترەتىندە حالىق ساقشىسى بولعان. "80 ـ جىلداردىڭ تۇلەگى" شياۋ بين شاندۇڭنىڭ دۇگىيگنان، 2003 ـ جىلى قوعام حاۋىپسىزدىگى قىزمەتىنە قا-تىناسقان، كوزى تىرىسىندە تاي ـ ان قالالىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى تايشان رايوندىق بولىمشە مەكەمەسى دايزۇگفاڭ ساقشى بولىمشەسىندە حالىق ساقشىسى بولعان. چي حۇگحاي 1962 ـ جىلى دۇنيەگە كەلگەن، شاندۇڭنىڭ تاي ـ انىنان، 1986 ـ جىلى 12 ـ ايدا قوعام حاۋىپسىزدىگى قىزمەتىنە قاتىناسـ-قان، كوزى تىرىسىندە تاي ـ ان قالالىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى قاتىناس ساقشى بولىمشە اترەتىنە توتە قاراستى 2 ـ ۇلكەن اترەتى 1 ـ ورتا اتـ-رەتىندە حالىق ساقشىسى بولعان. بۇل 3 حالىق ساقشىسىنىڭ بارلىعى كوممۇنيستىك پارتيا مۇشەسى ەدى.

2011 ـ جىلى 1 ـ ايدىڭ 4 ـ كۇنى تۇستەن بۇرىن ساعات 11 مولشەرىندە، تاي ـ ان قالالىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى تايشان رايوندىق بولىمشە مەكەمەسى شاندۇڭ دىجوۋ قوعام حا-ۋىپسىزدىگى مەكەمەسىنە سەلبەسپ، ئبىر قىلمىس كۇماندىسىنىڭ تۇىسىنىڭ ۇيىنە بارىپ تەكسەرۋ جۇرگىزىپ، جاعداي ۇعىسپاق بولادى، شيا بو قىلـ-مىستىق ىستەر ساقشى اترەتىنىڭ مۇـ-شەلەرىن باستاپ قاراستى رايوندا كەـ-زەكشىلىك ىستەپ جۇرگەن حالىق ساقشىسى شياۋ بينمەن باس قوسادى. شياۋ بين: "قاراستى رايوننىڭ جاعدايىنا قانىقپىن، سەندەر ماعان ىلەسىڭدەر!"، ـ دەيدى.

ئبىر ۇلكەن اۋلاعا كىرگەن سوڭ، شياۋ بين الدىعا شعىپ ەسىك قاعىپ: "ئبىز دايزۇگفاڭ ساقشى بولىمشەسـ-نەن..." دەگەن ئسوزى ايقىنالماي جاتىپ، قاشا فورمالى ۇرىدان ساقتانۋ ەسىگىنىڭ ىشكى جاعىندا اعاش ەسىك ياق استىنان اشىلىپ، ئبىر قىلمىس كۇماندىسى ۇرىدان ساقتانۋ ەسىگىنىڭ ار جاعىنان وق اتادى.

شياۋ بين تاسالانۋعا ۇلگىرمەي، وق باسىنا تيەدى. جىعىلىپ بارا جاتقان قاس پەن كوزدىڭ اراسىندا ول قاسىنـ-داعى جاۋىنگەر سەرىگىن يتەرىپ جىبەـ-رەدى. جاراقاتى اۋىر بولعاندىقتان، بار كۇشپەن جۇرگىزىلگەن قۇتقارۋ ئونىم بەرمەي، شياۋ بين ەرلىكپەن قۇربان بولادى، ول 31 جاستا عانا ەدى.

ۇيدەن 2 ادام اتىلىپ شعىپ، حالىق ساقشىلارىنا قۇتىرىنا وق جاۋدىـ-رادى. شيا بونىڭ قۇرساعىنىڭ وڭ تۇسـ-ىنا بىترانىڭ وعى تيگەندە، ول: "ابايلاڭـ-دار، ىلىنىڭ بار ەكەن، تەز شەگىندىڭـ-دەر!"، ـ دەپ ايعاي سالادى. قاتتى اۋىرعانىنا شداپ، شيا بو ايعاي جارالاڭـ-عان حالىق ساقشىسى چيان شياڭسۇندى سۇيەپ شەگىندى. قىلمىس كۇماندىلا-رى سوڭدارىنان جەتەدى، جاۋىنگەر سەرىگىن قورعاۋ ئۇشىن شيا بو قىلمىس كۇماندىسىنىڭ الدىن توسادى.

قىلمىس كۇماندىسىمەن جانتالاسـ-قان ارپالىس بارىسىندا، شيا بونىڭ دە-نەسىنە 7 جەردەن پىشاق تيەدى. ئومـ-رىنىڭ ەڭ سوڭعى دەمىندە ول قىپ ـ قىزىل قانعا مالىنعان قولىمەن قول تەـ-لەفونىن مىقتاپ ۇستاپ: "اترەت باسـ-تىعى، ولاردىڭ قولىندا ىلىنىڭ بار ەكەن!" دەپ مالىمەت بەرەدى. وسـ-لايشا شيا بو ەرلىكپەن قۇربان بولادى.

جاۋىزدىققا باسقان 2 سودىر جول-داعى ئبىر كولىكتى بارىمتاعا ۇستاپ قاشىپ كەتەدى. تاي ـ ان قالالىق قوعام حاۋىپسىزدىـ-گى مەكەمەسى تىزگىن ۇشـ-مەن شۇعىل جاعدايلارعا توتەپ بەرۋ جوباسىن اتقا-رىپ، دەرەۋ تۇتاس قالادا باقىلاۋ قويىپ، توسقاۋىلداۋ جاسايدى، قاتىناس ساقشى بولىمشە اترەتىنە جولداعى ئبىرىنشى شەپتە كەزەكشىـ-لىك ىستەپ جۇرگەن حالىق ساقشىلارىنا باقىلاۋ قويىپ، قۇعىنداۋ بۇيرىعىن تۇسىرەدى. بۇيرىقـ-تى تاپسىرىپ السىمەن، چي حۇگحاي كەـ-زەكشىلىك اتقارعان ورىننان نە بارى 1000 مەتر جەردە ەكەندىگى ۇقتىرىلا-دى. چي حۇگحاي دەرەۋ جەڭىل كولـ-گىن ايداپ قىلمىس كۇماندىلارىنىڭ سوڭىنان تۇسەدى. قىلمىس كۇماندد-لارىنىڭ كولىگى مەڭگەرۋسىز كەتىپ جول بويىندا كوگالدا وسكەن ئبىر ۇلكەن اعاشقا بارىپ سوعىلىپ، كولىك اۋىر دارەجەدە بۇلىنەدى. قىلمىس كۇـ-ماندىلارى پىشاق ـ مىلتىقتارىن الىپ كولىكتى تاستاپ قاشىپ، جەتىپ ۇلـ-گىرگەن ساقشى ماشينىسىنا قاراي قۇـ-تىرىنا تاپ بەرىپ، مىلتىقتان وق جاۋدىرادى.

چي حۇگحاي قاتەرلى ساتتە كو-لىكتى توقتاتىپ، باتىلدىقپەن الدىڭعى جاققا كومەككە بارۋعا دايىندالادى. وسى كەزدە، قىلمىس كۇماندىلارى كو-لىكتە وتىرعان چي حۇگحايدى كورىپ وعان قاراي 2 وق اتادى. چي حۇگحايدىڭ باسىنا وق تيىپ، ەرلىكپەن قىزمەت ۇستىندە قۇربان بولادى.

2011 ـ جىلى 1 ـ ايدىڭ 7 ـ كۇنى شاندۇڭ ولكەلىك ۇكىمەت شيا بو، شياۋ بين، چي حۇگحايلاردى توڭكەـ-رىستىك قۇربان دەپ بەكىتەدى؛ 1 ـ ايدىڭ 9 ـ كۇنى شاندۇڭ ولكەلىك پارتكوم شيا بو، شياۋ بين، چي حۇگحايلارعا "شاندۇڭ ولكەسىنىڭ تاڭداۋلى كوممۇنيستىك پارتيا مۇشەسى" اتاعىن تولقتاپ بەرەدى؛ 1 ـ ايدىڭ 31 ـ كۇنى قوعام حاۋىپسىزدىگى مينيسترلىگى شيا بو، شياۋ بين، چي حۇگحايلارعا "مەملەكەتتىك قوعام حاۋىپسىزدىگى جۇيەسىندەگى 1 ـ دارەجەلى قاھارمان ۇلگى" اتاعىن تولقتاپ بەرەدى.

چىن جوۋگۇي: حالىق ئۇشىن باسىن ئباي تىككەن ونەگەلى قارۋلى ساقشى وقۋشىسى

شينحۋا اگەنتسىگىنىڭ فۇجوۋدان بەرگەن حابارى (ئتىلشى ۋاڭ چىڭ). "قۇتقارىڭدار مەنى... قۇتقارىڭدار مەنى!"، شۇعىل كومەك تىلەگەن دا-ۋىستى ەستىگەن 22 جاستاعى چىن جوۋگۇي ەش ئارى ـ ئسارى بولماستان بۇىرقانا تولقىن اتقان تەڭىزگە جۇگىرىپ بارىپ، بارىن سالا قاتەردە قالعان بۇقارانى سۇى تاياز ورىنعا يتەرىپ اپارادى، ال، چىن جوۋگۇي بۇىرقانعان تولقىندا تەڭىز-گە باتىپ كەتەدى.

چىن جوۋگۇي 1991 ـ جىلى 3 ـ ايدا دۇنيەگە كەلگەن، كوزى تىرىسىندە جۇڭگو حالىق قارۋلى ساقشى شۇەيۋانى شەكارا قورعانىس فاكۇلتەتى 13 ـ دۇيە-نىڭ وقۋشىسى بولاتىن. 2013 ـ جىلى 7 ـ ايدىڭ 31 ـ كۇنى اۋىلى فۇجيانىنىڭ دۇڭشاننا تۇىسشىلاي قايتقان چىن جوۋگۇي تەڭىز جاعاسىندا سەيلـ-دەپ جۇرگەندە، كەنەت، داۋىل سوعىپ، تىنىق تەڭىز ايدىننىدا 2 دە 3 مەتر بيىكتە اساۋ تولقىن كوتەرىلىپ، لاي ـ قۇمداردى جاعاعا قاراي ۇرادى، تەڭىزدە مالتاپ جۇرگەن ساياحاتشىلار قايتەرلەرىن بىلمەي ساسقالاقتاپ، ۇلار ـ شۇ بولىپ، ايعايلاي جاعاعا قاراي قاشا-دى.

ۇلار ـ شۇدىڭ اراسىنان چىن جوۋگۇي "قۇتقارىڭدار مەنى... قۇتقارىڭدار مەنى!" دەگەن ايعايدى ەستىپ، بۇـ-رىلىپ داۋىس شىققان جاققا قاراعاندا، جاعادان 50 دە 60 مەتر الىستاعى تەـ-ڭىزدە بىرەۋدىڭ بىردە قالقىپ، بىردە باتىپ، قوس قولىن بۇلعاپ، جانتالاسىپ بارا جاتقاندىعىن كورەـ-دى.

"شاتاق بولدى، بىرەۋ شۇعا كەـ-تىپتى!"، شۇعا قانىق، جۇزە بىلەتىن چىن جوۋگۇي تەڭىزگە قاراي جان ۇشىرا جۇگىرە كىيمىن، ايىق كىيمىن شەشىپ، تەڭىزگە سەكىرىپ، ەڭ تەز جىلدامدىقپەن شۇعا كەتكەن ادامعا جا-قىنايدى. شۇعا كەتكەن ادامنىڭ كۇش ـ قۇاتى سارقىلىپ، شۇعا باتا باستايدى، چىن جوۋگۇي اساۋ تولقىنعا قارسى ئجۇزىپ، شۇعا كەتكەن ادامدى يىعـ-مەن جاعاعا اقىرىن يتەرەدى. مىڭ ئبىر ماشاقاتتى ارپالىس ارقىلى چىن جوۋگۇي شۇعا كەتكەن ادامدى قۇمدى جاعاعا تاياۋ حاۋىپسىز وڭىرگە يتەرىپ اپارا-دى.

بۇقارا قۇتقارىلادى، ال ەرلىكپەن ادام قۇتقارعان چىن جوۋگۇيدىڭ كۇش ـ قۇاتى سارقىلىپ، تەڭىزگە باتىپ، اساۋ تولقىن تەڭىزگە شوكتىرەدى دە ەرلىكـ-پەن قۇربان بولادى. 2013 ـ جىلى 8 ـ ايدىڭ 4 ـ كۇنى چىن جوۋگۇيدىڭ سۇيە-گى وقيعا تۇىلعان جەردەن شالعايدا-عى مالۋان شعاناعىنىڭ ماڭىنداعى تەڭىز ايدىننان جاعاعا شعارىلا-دى.

چىن جوۋگۇي قۇربان بولعاننان كەيىن قوعام حاۋىپسىزدىگى مينيسترلىگى وعان "حالىق ئۇشىن باسىن ئباي تىككەن ونەگەلى وقۋشى" داڭقتى اتاعىن تولقتاپ بەردى وعان "2 ـ دارەجەلى قاھارمان ۇلگى وردەنىن" بەرەدى، وقۋ ـ اعارتۋ مينيسترلىگى وعان "مەملەكەتتىك تاڭـ-داۋلى ستۋدەنت" داڭقتى اتاعىن تولىق-تاپ بەردى.

قىسقا عانا اسكەري ومىرىندە چىن جوۋگۇي قىمباتتى ئومىرى ارقىلى جان تەبىرەنتەرلىك جاۋاپىناما جازدى، ول ئومىردىڭ ئۇمتىن وزگەلەرگە قال-دىرىپ، ئولىمنىڭ قاتەرىن وزىنە قال-دىرىپ، ايبىندى قاھارماندىق ماداق جىرىن جازىپ، ئىس ـ ارەكەتى ارقـ-لى "حالىق قوعام حاۋىپسىزدىگى حالىق ئۇشىن" دەگەن ايبىندى ۋادەنى امالىاڭـ-تا ايگىلەدى.